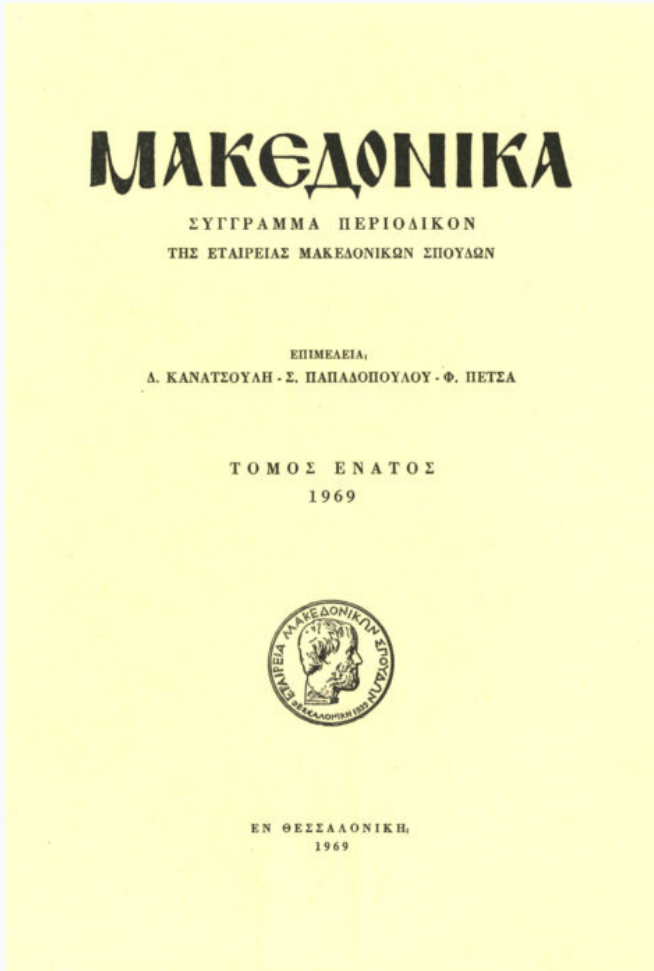

Μακεδονικά

Τόμ. 9 (1969)

Dr. Lothar Siegesmund, Griechisch - Makedonische Impressionen (Εντυπώσεις από την Ελληνική Μακεδονία)

Βασίλειος Δ. Φόρης

doi: [10.12681/makedonika.1069](https://doi.org/10.12681/makedonika.1069)

Copyright © 2015, Βασίλειος Δ. Φόρης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Φόρης Β. Δ. (1969). Dr. Lothar Siegesmund, Griechisch - Makedonische Impressionen (Εντυπώσεις από την Ελληνική Μακεδονία). *Μακεδονικά*, 9, 381-383. <https://doi.org/10.12681/makedonika.1069>

πρὸ αὐτοῦ τόσας ἐκδόσεις τῆς ἱστορίας τοῦ Mommsen, νὰ χρησιμοποίησι τὴν ἐκδοσὶν τοῦ 1925, ὅπου ἀποφεύγονται πλείστα σφάλματα τῶν προηγουμένων.

Χρησιμοποιοῖ ἀκόμη ἐσφαλμένον τύπον ὀνομάτων τινῶν, ὡς Δωρίμαχος ἀντὶ Δωρίμαχος (σελ. 8, 9). — Ἄμυνος ἀντὶ Ἄμυνᾶς (σελ. 13) (πρόκειται περὶ τοῦ Ἄμυνάνδρου). — Σκείρων ἀντὶ Σκύρων (σελ. 9, 1). — Σωσθένης ἀντὶ Σωσίθεος καὶ Ἡράκλειος ἀντὶ Ἡράκλειτος (σελ. 46). Μάγονος ἀντὶ Μάγων (σελ. 48). — Σκερδίλαδος (μόνον παρὰ Λιβίῳ XXVI, 24, 9. XXVII, 30, 13: Scerdilaedus), ἐνθ' οὗ τὸ σύνθημα καὶ καθιερωμένον εἶναι Σκερδίλαϊδας (Βλ. Πολύβ. IV, 16, 9. 29, 2.5.6. V, 3.3.4.3. 110, 3).

Ἐν τοῦτοις, παρὰ τὰ μειονεκτήματα, ἡ μικρὰ αὕτη μελέτη, γραμμένη με ἐνθουσιασμόν καὶ γλαφυρότητα, εἶναι χρήσιμον ἀνάγνωσμα διὰ πάντα Ἑλληνα, ἐπιθυμοῦντα νὰ λάβῃ ἰδεάν τινὰ τῆς κρίσιμου ἐκείνης ἐποχῆς.

ΔΗΜ. ΚΑΝΑΤΣΟΥΛΗΣ

Dr. Lothar Siegesmund, Griechisch-Makedonische Impressionen (Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν), Thessaloniki 1968 (Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Μακεδονικὴ Λογοτεχνικὴ Βιβλιοθήκη ἀρ. 1), 80 μικρὸν, σελ. 120 με 16 πίνακες εἰκόνων καὶ ἓνα χάρτη.

«Σήμερα ὅπως καὶ πάντα ἡ Ἑλλάδα ἔχει ὕψιστη σημασία γιὰ κάθε ἄνθρωπο ποὺ ζηταί νὰ βρῇ τὸν ἑαυτό του». Ὁ ἀναγνώστης ποὺ διαβάζει τὴ φράση αὕτη τοῦ Henry Miller ὡς μόντο τοῦ βιβλίου τοῦ δρ. Lothar Siegesmund, ἄλλοτε Γενικοῦ Προξένου (καὶ τώρα Ἐπιτίμου) τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας στὴ Θεσσαλονίκη, «Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν» θὰ καταλάβῃ ἄμεσως ὅτι πολλὰ τὰ ἐγκωμιαστικὰ ἔχουν γραφῆ σ' αὐτὸ γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἰδιαίτερα γιὰ τὴ Μακεδονία. Καὶ ἡ πρόβλεψή του αὕτη δὲ διαφεύδεται: ἀπὸ τὴν πρώτην φράση τοῦ βιβλίου, ὅπου ὁ εὐζῶνας τοῦ ἑλληνικοῦ μεθοριακοῦ φυλακίου με τὴν ἀστραπερὴ φουστάνελα του παρουσιάζεται στὰ μάτια τοῦ συγγραφέα ὡς «ὁ πρώτος χαιρετισμὸς τῆς ἑλληνικῆς φιλοξενίας», ὡς τὴν ἀκροτελεύτια περιγραφή τῆς ἄμορφιάς ποὺ σκορπίζει τὸ καλοκαιριὰτικο ἑλληνικὸ ἠλιοβασιλεμα πέρα ἐκεῖ στὴ Σαμοθράκη, ὅλα μέσα στὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι ἓνας ὕμνος οὕτῃ μακεδονικῆ γῆ, ἓνα προσκύνημα στὰ μνημεῖα τῆς, ἓνα ἐγκώμιον οὗτος ἄνθρώπους τῆς.

Βασικὰ ὁ συγγραφέας ἐπιδιώκει νὰ περιγράψῃ ὅ,τι θὰ ὀνομαζόταν «μνημειακὴ Μακεδονία». Καὶ με τὴν παρामीαν του στὴ Θεσσαλονίκη καὶ με τὶς περιοδεῖες του σὲ πόλεις καὶ περιοχές τῆς Μακεδονίας εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ δῆ καὶ νὰ περιγράψῃ τὰ μνημεῖα ποὺ σώζονται ἀπὸ τὴ μακρινὴ ἀρχαιότητα ἢ ἀπὸ τὰ βυζαντινὰ χρόνια ὡς τὰ σήμερα. Ἡ περιγραφή του δὲν εἶναι ξερὴ καὶ σχολαστικὴ. Διακηρύσσονται ὅτι εἶναι «ἀδαής», ἀρα ἀνεύθυνος, ἐπομένως ἐλεύθερος, ὁ συγγραφέας δὲν καταπιάνεται με καθαρὴ καὶ «ἐπιστημονικὴ» ἀρχαιολογία, παρὰ δίνει τὴν προσωπικὴν του ἐντύπωση ἀπὸ ὅ,τι μελετᾷ ἐπὶ τόπου. Ἄν τὸ μνημεῖο ἀνήκῃ στὰ συνηθισμένα εὐρήματα, δίνει τὰ στοιχεῖα του με ἀδρές γραμμές· ἂν προσφέρεται γιὰ περισσότερη μελέτη, προσπαθεῖ νὰ συλλάβῃ τὴν τεχντροπία του, τὸ περιεργάζεται ἀπὸ κάθε ἄποψη, διακινδυνεύει κάπου κάπου ἓνα «ἄσως», γιὰ νὰ συμπληρώσῃ ἓνα κολοβὸ ἄγαλμα, συχνὰ ὅμως ἀφήνει καὶ στὴ φαντασίαν τοῦ ἀναγνώστη νὰ συμπληρώσῃ καὶ αὕτη τὰ ὑπόλοιπα... Εἶτε στὸ ὑπαιθρο βρίσκεται, ὅπου με τὰ ἐλάχιστα λείψανα «ὀλοκληρώνει» ἓναν ἀρχαῖον τάφο, εἶτε σὲ μουσεῖο περιστοιχίζεται ἀπὸ τὰ πλοῦσια εὐρήματα ἢ σὲ βυζαντινὸ ναὸ θαμώνεται ἀπὸ τὴν τέχνην τῶν μωσαϊκῶν, εἶτε ἀντικρίζει ἀπὸ τὴ θάλασσα τὶς μονές τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἢ ἀπὸ κοντὰ ἀποθαυμάζει τοὺς θησαυροὺς του, ἢ στάση του ἀπέναντι οὐ ὅλα εἶναι στάση εὐλαβικοῦ προσκνητῆ, ποὺ ζῆ μὰ καὶ ζωντανεῖ τὰ μνημεῖα. Ὁ κ. Siegesmund δὲ μελετᾷ ἄπλως τὶς ἀρχαιότητες τῆς Μακεδονίας, ἀλλὰ μιλάει, πὸ σωστά: ὁ κ. λ. ἔ. γ. ε. τ. α. ι. μαζὶ τούς.

Ἐκ τούτων τὸ διάλογο μὲ τὰ ἐπὶ μέρους μνημεῖα ξεκινᾷ ἓνα δευτέρου στοιχεῖο, πού ἐξυπνά ὁ συγγραφέας τὸ ἀνάγει οὐ τεχνοτροπία τῶν ἀφηγήσεών του: ἡ ἱστορία. Οὐτε καὶ ἐδῶ πάλι γίνεται αὐστηρὴ καὶ «ἐπιστημονικὴ» ἱστορία· ἀφορμὴ ἀπλῶς παίρνει ὁ συγγραφέας ἀπὸ ἓνα μνημεῖο, γιὰ νὰ ἀντλήσῃ ἀπὸ τὶς πλούσιες ἱστορικές του γνώσεις γιὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὴ Μακεδονία ἰδιαίτερα, τίς πιὸ οὐσιώδεις λεπτομέρειες καὶ γιὰ νὰ κἀμὴ τίς κρίσεις του γιὰ πρόσωπα καὶ πράγματα τῆς περιοχῆς. Ἀνεβαίνει στὸ Λευκὸ Πύργο, ἐντυπωσιάζεται φυσικὰ ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴν κίνηση πού παρατηρεῖ αὐτὸς, ἀλλὰ καθὼς ἀνγαντεύει ἀπέναντι τὰ κάστρα ἀνατρέχει πίσω στὴν ἱστορία, ξαναφέρνει στὴ μνήμη του τίς περιπέτειες τοῦ μαρτυρικοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ τοῦ ἥρωικοῦ λαοῦ του καὶ βλέπει μέσα ἀπὸ τὸ παρὸν τὴν ἱστορικὴ θέση καὶ τὸ ρόλο πού ἐπαίξε αὐτὸ τὸ σταυροδρόμι ἀνάμεσα σὲ Ἄνατολὴ καὶ Δύση ἀπὸ τὰ ἀρχαιότατα χρόνια ὡς σήμερα. Συχνὰ ἡ μὴ εἰκόνα διαδέχεται τὴν ἄλλη μὲ γοργὸ ρυθμὸ, τὸ παρὸν συνδέεται ἄμεσα μὲ τὸ παρελθόν, ἢ ἀντίστροφα, καὶ συχνὰ ἐπίσης ὁ ἀναγνώστης ξαφνιάζεται ἀπὸ ἀπροσδόκητες ἀναφορές. Γιὰ τὸ Ἅγιο Ὅρος εἶναι π.χ. ὁ δρόμος του, ἀλλὰ ὁ συγγραφέας περνώντας ἀπὸ τὰ Στάγαιρα ὑποκλίνεται μπρὸς στὸ μαρμάρينو ἄγαλμα τοῦ Ἀριστοτέλη, ἐπιχειρεῖ ὑστερα μιὰ σύντομη ἀλλὰ πυκνὴ σὲ νοήματα ἀξιολόγησι τοῦ ἔργου του καὶ κλείνει τὴν εἰκόνα μὲ τὴν ὑπόμνησι πὼς καὶ ὁ μέγας σοφὸς ἦταν καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος καὶ δὲ γλίτωσε ἀπὸ τὰ δίχτυα πού τοῦ ἔστησε τὸ γυναικεῖο κάλλος. Τὴν ἱστορικότητα τῆς Ἑγνατίας ἐξαίρει ἄλλοι, ἀλλὰ ξαφνικὰ βλέπει ἐκεῖ τὴν παρέλαση τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ μπροστὰ στὸ βασιλεῖο καὶ ἄκομα πιὸ ξαφνικὰ «βλέπει» στὸ ἴδιο μέρος τὴν παρέλαση ἐνὸς ἄλλου στρατοῦ μπρὸς σ' ἓναν ἄλλο βασιλεῖο: τὸν περσικὸν, στὸν Ξέρξη... Ὅλα αὐτὰ τὰ παιγνίσματα κοσμοῦν τὴν κάθε ἐνότητα τοῦ βιβλίου, τοποθετοῦνται μὲ δεξιότητι ἐκεῖ πού χρειάζεται τὸ καθένα καὶ ποικίλλουν τὴν ἀφήγησι, πού ἀπὸ ἑλκυστικὴ γίνεται ἑλκυστικότερη. Ἐξαροῦ σ' αὐτὸ τὸ στοιχεῖο τῆς ἱστορικῆς ἀναφορᾶς ἀποτελεῖ ὀλόκληρη ἢ ἐνότητα «Εἰκόνας ἀπὸ τὸ παρελθόν τῆς Θεσσαλονίκης». Παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τίς πολλὰς βυζαντινὰς ἐκκλησιὰς τῆς, ἀπὸ τὰ τεῖχη τῆς καὶ τίς λουπὲς ἀρχαιότητες, ὁ συγγραφέας ἀναλύει διεξοδικὰ τὰ ἱστορικὰ περιστατικὰ πού ὀδήγησαν στὴν ἀνίδρωσί τους, περιγράφει μὲ ἀνατριχιαστικὰς λεπτομέρειες τὰ δεινοπαθήματα τῶν Θεσσαλονικῶν ἀπὸ βάρβαρους ἐπιδρομείς καὶ κυριάρχους, ζωγραφίζει τὴν ἀγωνία τους γιὰ μιὰν ἐπικείμενη δευτέρη εἰσβολή, ἐξαίρει τὴν πίστη τους στοὺς προστάτες ἄγιους, τὴ σωτηρία τους σὲ ὥρες κινδύνου, τίς πρόκαιρες ἀνάπαυλες ἀπὸ τὰ δεινὰ, τὰ νέα μαρτύρια, τίς σφαγὰς χιλιάδων. Ἀπὸ τὴν ἀρχαιολογία ξεκίνησε, ἀπὸ τὴν ἱστορία ἀπορροφήθηκε, ἀπολησμονήθηκε στὴν ἐξιστόρησι ὁ συγγραφέας, ἀποξεχάστηκε ἀπορροφημένος καὶ ὁ ἀναγνώστης..., ἀλλὰ βγαίνουν καὶ ἑὶ δὴ ἀλλιώτικοι, πονεμένοι μορεῖ, μὰ διδαγμένοι καὶ σάν ἀπολυτρωμένοι ἀπὸ τὸ μακροβούτι αὐτὸ οὐτὴν ἱστορία. Τέτοιες ἐξιστορήσεις εἶναι κατὰσπαρτες σ' ὅλο τὸ βιβλίον.

Ἄλλὰ ὁ συγγραφέας δὲν ξεχνᾷ ὅτι γράφει καὶ τυπώνει στὰ 1968, ὅτι πρέπει ἐπομένως ν' ἀποτυπώσῃ καὶ τὴ σύγχρονη ζωὴ, ὅσο καὶ ὅπου αὐτὸ εἶναι δυνατόν. Ἐδῶ βρίσκεται τὸ τρίτο, μετὰ τὸ ἀρχαιολογικὸ καὶ τὸ ἱστορικὸ, στοιχεῖο τῶν ἀφηγήσεών του: τὸ σημερινό, τὸ σύγχρονο. Ὅποια εἰκόνα περάσῃ ἀπὸ τὸ φακὸ του καὶ εἶναι ὁ σφυγμὸς τῆς νέας ζωῆς ἢ ἔχει νὰ πῆ κάτι γιὰ τὴν ἑλληνικὴ φύσι, γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς, ζωγραφίζεται μὲ ζωηρὰ πινελιὰς, μὲ δὴδ' τρεῖ· κουβέντες ἐδῶ, μὲ περισσότερες παραπέρα, ἐδῶ μὲ μιὰ γρήγορη ἀφήγησι, ἐκεῖ μὲ προσωπικὰς σκέψεις καὶ ἀπόψεις τοῦ συγγραφέα, ἄλλοι μ' ἓνα ἀνέκδοτο, ἄκομα καὶ μ' ἓνα ὑπαινιγμὸ. Στὸ Λευκὸ Πύργο τὸν ἀφήσαμε· κατεβαίνοντας, δὲ μένει ἀσυγκίνητος ἀπὸ τὸν περιπατοῦ τῶν Θεσσαλονικῶν στὴ νέα παρὰλία, ρίχνει μιὰ μικρὴ βολή γιὰ τὸ «νυφοπέζαρο» του, ἀλλὰ τελειῶς ἀπροσδόκητα — τεχνουργημένα ὅμως, μαστορικὰ — προβάλλει στὸν ἀναγνώστη τὸ μακρινὸ θέμα τοῦ Ὀλύμπου, μιλάει γιὰ τοὺς θεοὺς πού «ζοῦν» ἄκομα καὶ εἶναι προστάτες ὁ Δίας τῆς ἐλευθερίας, ἢ Ἑρα τοῦ νοικοκυριοῦ καὶ ὁ Ἑρμῆς (ὄχι τῶν κλεφτῶν, ἀλλὰ) τῶν ταχυδακτυλουργῶν... Ἀπέναντι

δμως είναι ή Διεθνής "Εκθεση" νέα μετάβαση από τὰ θεία στά καθαρός οικονομικά, ύστερα στά πνευματικά, για νά εξαρθη ή σημασία του "Αριστοτελείου Πανεπιστημίου και ή φήμη των καθηγητών του, λίγο παρακάτω τὰ μέγαρα τής "Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, ή όποια μέ τὸ παιδί της τὸ IMXA δίνει τόσο ζωντανό τὸ πνευματικό και καλλιτεχνικό «παρὼν» στη Θεσσαλονίκη. "Απέναντι όμως ἀκριβώς από εκεί γίνεται ή ύποστολη τής σημασίας, και ὁ ξένος μεταδίνει τὸ ρίγος που κατέχει και τὸν ἴδιο μέ τή γραφική σκηνή" στό βάθος ή δύση... Και ή κινηματογραφική ταινία ξανοίγει τέτοιες και παρόμοιες σκηνές από τήν ἑλληνική ζωή και φύση, μιὰ στήν "Εδέσσα μέ τούς μαγευτικούς καταρράκτες, μιὰ στήν Καστοριά μέ τή γραφική λίμνη, από τήν ἄλλη πλευρά πάλι μιὰ στή μυστική μαγεία του "Αγίου "Ορους, μιὰ στήν τουριστική Θάσο μέ τούς ἀμέριμνους παραθεριστές. "Η συναναστροφή μέ τούς ἀνθρώπους, μολοντί ὄχι ὅσο θά περίμενε κανείς πυκνή, ἀποτυπώνει και αὐτή ὀ,τι πιό ζωντανό ἔζησε ὁ συγγραφέας, στό ἕνα μέρος μέ τὸ καφεδάκι ή τὰ φρούτα που του πρόσφεραν ἀπλοϊκοί χωρικοί, στό ἄλλο τὰ σεριανίσματα που του ἔκαμαν «ὄ ἄρχοντας του νησιού» ἐδῶ, ὁ Νομάρχης ή ὁ Μητροπολίτης εκεί. "Ακούει μέ τήν ἴδια προσοχή τή σύντομη «ἀποψη» του βαρκάρη τής Καστοριάς για τὸ πόσο παλιά είναι μιὰ ἐκκλησία ή τίς διηγήσεις του για τίς ρουφήχτρες τής λίμνης, και από τήν ἄλλη τίς μακρόσυρτες διηγήσεις των μοναχῶν του "Αγίου "Ορους για τὰ δεινά που πέρασαν οί μονές μέσα στους αἰῶνες. Τὰ πάντα τὸν ἐνδιαφέρουν, τὸν ἀπορροφοῦν, και ὁ ἀναγνώστης τὸν βλέπει νά μήν μπορῇ οὔτε ἕνα μάνιθ νά πεταχτῇ νά κάνει εκεί που ὄλοι χαιρόνται τὸν ἥλιο, τὸν ἄερα, τὸ δάσος, τὸ βουνό... Συχνά ἕνας ὑπαινιγμός, δύο μόνο λέξεις, κλείνουν μιὰ νοοτροπία: «βαδίζαμε μέ τὸ μουσάρκι ὄχι μιὰ ὄρα, ὅπως ἰσχυρίζονταν μερικοί, ἀλλά σχεδόν δύο...» ή ὀπου δὲ φτάνουν οί λίγες λέξεις, γίνονται περισσότερες στό ἀνέκδοτο: ἕνας "Ελληνας φοιτητής από τή Θάσο προθυμοποιήθηκε νά βοηθήσει ἕνα Γερμανό καθηγητή, που μάταια προσπαθοῦσε νά συνεννοηθῇ μέ τήν ἰδιοκτήτρια του ξενοδοχείου για δωμάτιο. "Η γυναίκα ρώτησε τὸ φοιτητῇ ἀμήχανη, σὲ ποιὰ γλώσσα μιλοῦσε ὁ Γερμανός. "Ηταν ἀρχαία ἑλληνικά...

Κλείνοντας τὸ βιβλίο του κ. Siegesmund ὁ ἀναγνώστης νομίζει πὸς γυρίζει από ἕναν κόσμο ὀλόκληρο, ὀπου ἔζησε πολλές, ἄπειρες, ὄραιες στιγμές, ἐνῶ τὸ κείμενο είναι ὀλο και ὀλο 120 σελίδες μικρές. Αὐτὸ ὀφείλεται ὀτὸ γλαφυρὸ ὕφος του συγγραφέα, στόν καλοζυγισμένο λόγο του, στή ζωντανή του ἀφήγηση, που, κατά μιὰ γερμανική ἀκριβὴς ἔκφραση, ἀφήνει στόν ἀναγνώστη νά διαβάσει και ἀνάμεσα από τίς γραμμές. "Η ἔκδοση του βιβλίου ἦταν πρώτης τάξεως ἔπιτυχία τής "Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδῶν. "Αν προστεθῇ ή καλαισθησία του τυπογράφου κ. Νικολαΐδη, που θέλει πάντα νά δινή ἐκδόσεις περιωπής («Εὐρώπης»), και ή τέχνη του γραφίστα (γιοῦ) κ. Rudolf Siegesmund, τὸ βιβλίο, που τὸ κομοῦν ἀκόμα 16 πίνακες εἰκόνων μέ ἀρχαιότητες και ἕνας χάρτης τής Μακεδονίας, γίνεται ἕνας λαμπρὸς πρεσβευτῇς τής Μακεδονίας μας στό γερμανόφωνο και γερμανομαθῇ κόσμο. (Μέ μιὰ κάπως σχολαστικότερη ἔφαρμογή των τυπογραφικῶν κ.ἄ. κανόνων τής Γερμανικής, π.χ. του Duden, θά νόμιζε κανείς πὸς τὸ βιβλίο ἐκδόθηκε σὲ γερμανόφωνη χώρα — και τότε θά ἔμενε ν' ἀποκατασταθῇ ή χαριτωμένη παρανόηση τής σελ. 14, ὀπου ή ἔπιγραφή στό παλιὸ κτίριο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ΜΟΥΣΑΙΣ ΧΑΡΙΣΙ ΘΥΕ ἀποδόθηκε σὰ νά ἦταν ΜΟΥΣΑΙΣ ΧΑΡΙΣΙ ΘΕΩ [Gott]).

"Η ὀκένη, νά μη στόν τίτλο τὸ «Griechisch», δηλ. τὸ «ἑλληνική», για τή Μακεδονία, ἦταν ἀπέναντι των φωνασκῶν γειτόνων ἔντιμη· ἀπέναντι μας ἦταν ὀδυνηρά ἔντιμη.